

PRESUDA SUDA

1. lipnja 1999.(*)

„Tržišno natjecanje – Arbitražni sud po službenoj dužnosti primjenjuje članak 81. UEZ-a (bivši članak 85.) – Ovlast nacionalnog suda da poništi arbitražne pravorijeke”

U predmetu C-126/97,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 234. UEZ-a), koji je uputio Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske) u postupku

Eco Swiss China Time Ltd

protiv

Benetton International NV

o tumačenju članka 85. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 81. UEZ-a),

SUD,

u sastavu: G.C. Rodriguez Iglesias, predsjednik, P.J.G. Kapteyn, J.-P. Puissechet, G. Hirsch i P. Jann, predsjednici vijeća, G. F. Mancini, J.C. Moitinho de Almeida (izvjestitelj), C. Gulmann, J.L. Murray, D.A.O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón i M. Wathelet, suci,

nezavisni odvjetnik: A. Saggio,

tajnik: H. von Holstein, zamjenik tajnika,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za Eco Swiss China Time Ltd, P.V.F. Bos i M.M. Slotboom, odvjetnici pri odvjetničkoj komori u Rotterdamu, i S.C. Conway, *Attorney-at-Law admitted to the District of Columbia and Illinois Bar*,
- za Benetton International NV, I. Van Bael i P. L'Ecluse, odvjetnici pri odvjetničkoj komori u Bruxellesu, i H.A. Groen, odvjetnik pri odvjetničkoj komori u Den Haagu,
- za nizozemsku vladu, M.A. Fierstra, zamjenik pravnog savjetnika u Ministarstvu vanjskih poslova, u svojstvu agenta,
- za francusku vladu, K. Rispal-Bellanger, zamjenica ravnateljice Uprave za međunarodno gospodarsko pravo i pravo Zajednice Ministarstva vanjskih poslova, i R. Loosli-Surrans, savjetnica u istoj upravi, u svojstvu agenata,

- za talijansku vladu, profesor U. Leanza, voditelj službe za diplomatske sporove pri Ministarstvu vanjskih poslova, u svojstvu agenta, uz asistenciju I.M. Braguglije, *avvocato dello Stato*,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, J.E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, u svojstvu agenta, uz asistenciju V.V. Veeder, *QC*,
- za Komisiju Europskih zajednica, C.W.A. Timmermans, zamjenik glavnog direktora, W. Wils i H. van Vliet, članovi pravne službe, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja poduzetnika Eco Swiss China Time Ltd, koji zastupaju P.V.F. Bos, L.W.H. van Dijk i M. van Empel, odvjetnici pri odvjetničkoj komori u Bruxellesu; poduzetnika Benetton International NV, koji zastupaju H.A. Groen i I. Van Bael; nizozemske vlade, koju zastupa M.A. Fierstra; francuske vlade, koju zastupa R. Loosli-Surrans; talijanske vlade, koju zastupa I.M. Braguglia; vlade Ujedinjene Kraljevine koju zastupaju S. Boyd, *QC*, i P. Stanley, *Barrister*; te Komisije, koju zastupaju C.W.A. Timmermans, W. Wils i H. van Vliet, na raspravi održanoj 7. srpnja 1998.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 25. Veljače 1999.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 21. ožujka 1997., koje je Sud zaprimio 27. ožujka 1997., Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske) uputio je na temelju članka 177. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 234. UEZ-a) pet prethodnih pitanja o tumačenju članka 85. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 81. UEZ-a).
- 2 Pitanja su postavljena u okviru postupka u kojem Benetton International NV (u daljnjem tekstu: Benetton) traži odgodu izvršenja arbitražnog pravorijeka koji mu nalaže plaćanje odštete poduzetniku Eco Swiss China Time Ltd (u daljnjem tekstu: Eco Swiss) zbog povrede ugovora o licenciji koji je sklopio s potonjim, navodeći kao razlog da je predmetno rješenje bilo u suprotnosti s javnom poretkom u smislu članka 1065. stavka 1. točke (e) zakona *Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering* (u daljnjem tekstu: Zakon o parničnom postupku) zbog ništetnosti ugovora o licenciji prema članku 85. Ugovora.

Nacionalno zakonodavstvo
- 3 Članak 1050. stavak 1. Zakona o parničnom postupku predviđa:

„Arbitražni pravorijek ne podliježe tužbi pred arbitražnim sudom višeg stupnja, osim ako su stranke dogovorile drukčije”.

4 Članak 1054. stavak 1. Zakona navodi:

„Pri donošenju pravorijeka arbitražni sudovi primjenjuju pravna pravila”.

5 Članak 1059. Zakona predviđa:

„1. Arbitražni pravorijek, bilo potpun ili djelomičan, nema snagu pravomoćne sudske presude osim ako se radi o konačnom pravorijeku. On tu snagu stječe od datuma na koji je donesen.

2. Međutim, ako na temelju ugovora između stranaka postoji mogućnost podnošenja žalbe arbitražnom sudu višeg stupnja protiv potpunog ili djelomičnog konačnog pravorijeka, taj pravorijek stječe snagu pravomoćne sudske presude od datuma na koji istječe rok za podnošenje žalbe, odnosno, ako je žalba podnesena, od datuma donošenja odluke u žalbenom postupku ako i u mjeri u kojoj ta odluka potvrđuje pravorijek protiv kojeg je žalba podnesena.

[...]”

6 U pogledu sudskog preispitivanja arbitražnog pravorijeka, članak 1064. Zakona o parničnom postupku predviđa:

„1. Sudska tužba protiv konačnog arbitražnog pravorijeka, bilo potpunog ili djelomičnog, protiv kojega nije moguće podnijeti žalbu arbitražnom sudu višeg stupnja, ili konačnog arbitražnog pravorijeka, bilo potpunog ili djelomičnog, protiv kojeg je podnesena žalba arbitražnom sudu višeg stupnja, može se pokrenuti jedino tužbom za poništenje odnosno građanskom tužbom u skladu s odredbama ovog odjeljka.

2. Tužba za poništenje podnosi se tajništvu Rechtbanka, a izvornik pravorijeka treba biti podnesen u skladu s člankom 1058. stavkom 1.

3. Stranka može podnijeti tužbu za poništenje čim je pravorijek stekao snagu pravomoćne sudske presude. Pravo podnošenja tužbe istječe tri mjeseca od datuma podnošenja pravorijeka tajništvu Rechtbanka. Međutim, ako pravorijek, donesen uz nalog za njegovo izvršenje, bude dostavljen drugoj stranci postupka, ta stranka može podnijeti tužbu za poništenje unutar tri mjeseca od datuma te dostave ne dovodeći u pitanje istek tromjesečnog razdoblja iz prethodne rečenice.

4. Tužba za poništenje privremenog arbitražnog pravorijeka može se podnijeti samo zajedno s tužbom za poništenje potpunog ili djelomičnog konačnog arbitražnog pravorijeka.”

7 Članak 1065. Zakona predviđa:

„1. Poništenje može biti naloženo samo zbog jednog ili više sljedećih razloga:

- (a) ne postoji valjani sporazum o arbitraži;
- (b) arbitražni sud je osnovan uz povredu primjenjivih pravila;
- (c) arbitražni se sud nije pridržavao svojeg opisa poslova;
- (d) pravorijek nije potpisan ili ne navodi razloge na kojima se temelji, te je tako u suprotnosti s odredbama članka 1057.;
- (e) pravorijek, odnosno način na koji je donesen, u suprotnosti je s javnim poretkom ili prihvaćenim moralnim načelima.

4. Pravorijek ne može biti poništen zbog razloga navedenog u stavku 1. točki (c) ako je stranka koja se poziva na taj razlog sudjelovala u postupku bez iznošenja toga razloga tijekom postupka unatoč tome što je bila svjesna da se arbitražni sud ne pridržava svojeg opisa poslova.

[...]”

- 8 Konačno, članak 1066. stavci 1. i 2. Zakona o parničnom postupku predviđaju da tužba za poništenje ne znači odgodu izvršenja pravorijeka, nego sudac kojemu je takva tužba podnesena može, ako je odgoda opravdana te na zahtjev bilo koje od stranaka, odgoditi izvršenje do donošenja konačne odluke o tužbi za poništenje. Zahtjev za odgodu temelji se na postojanju razumnih izgleda da će arbitražni pravorijek biti poništen.

Glavni postupak

- 9 Benetton, poduzetnik s nastanom u Amsterdamu, sklopio je 1. srpnja 1986. ugovor o licenci na razdoblje od osam godina s poduzetnicima Eco Swiss, sa sjedištem u Kowloonu (Hong Kong) i Bulova Watch Company Inc. (u daljnjem tekstu: Bulova), sa sjedištem u Wood Sideu (New York). Prema tom ugovoru, Benetton je Eco Swissu dodijelio pravo proizvodnje ručnih i drugih satova s natpisom „Benetton by Bulova”, koje onda mogu prodavati poduzetnici Eco Swiss i Bulova.
- 10 Članak 26.A ugovora o licenci predviđa da svi sporovi ili razilaženja među strankama budu riješeni arbitražom, u skladu s pravilima Niderlands Arbitrage Instituuta (Nizozemski institut arbitara), te da imenovani arbitri primjenjuju nizozemsko pravo.
- 11 Dopisom od 24. lipnja 1991. Benetton je obavijestio o raskidu ugovora s datumom 24. rujna 1991., tri godine prije kraja izvorno predviđenog razdoblja. Između poduzetnika Benetton, Eco Swiss i Bulova pokrenut je arbitražni postupak u vezi s tim raskidom.
- 12 U svojem pravorijeku od 4. veljače 1993. naslovljenom „Partial Final Award” (u daljnjem tekstu: PFA), koji je istoga dana podnesen tajništvu Rechtbanka (sud) te 's-Gravenhage, arbitri su između ostaloga naveli da Benetton treba Eco Swissu i Bulovi nadoknaditi štetu koju su pretrpjeli zbog Benettonovog raskida ugovora o licenci.

- 13 Nakon što se stranke nisu uspjele sporazumjeti o iznosu štete koju bi Benetton morao nadoknaditi Eco Swissu i Bulovi, arbitri su 23. lipnja 1995. donijeli pravorijek naslovljen „Final Arbitral Award” (u daljnjem tekstu: FAA), koji je podnesen tajništvu Rechtbanka 26. lipnja 1995., a kojim se Benettonu nalaže plaćanje 23 750 000 američkih dolara Eco Swissu i 2 800 000 američkih dolara Bulovi, kao naknada štete koju su ovi pretrpjeli. Rješenjem predsjednika Rechtbanka od 17. srpnja 1995. dano je dopuštenje za izvršenje FAA-a.
- 14 Benetton je 14. srpnja 1995. Rechtbanku podnio zahtjev za poništenje PFA-a i FAA-a zbog toga što su, između ostaloga, ti arbitražni pravorijeci u suprotnosti s javnim poretkom zbog ništetnosti ugovora o licencijski s obzirom na članak 85. Ugovora, iako tijekom arbitražnog postupka ni stranke ni arbitri nisu iznijeli da bi ugovor o licencijski mogao biti u suprotnosti s tom odredbom.
- 15 Rechtbank je odlukom od 2. listopada 1996. zahtjev odbio, nakon čega se Benetton žalio Gerechtshofu te 's-Gravenhage (Žalbeni sud), pred kojim je postupak u tijeku.
- 16 U tužbi podnesenoj tajništvu Rechtbanka 24. srpnja 1995. Benetton je isto tako od tog suda zahtijevao da odgodi izvršenje FAA-a te da, podredno, Eco Swissu naloži davanje jamstva.
- 17 Rješenjem od 19. rujna 1995. Rechtbank je odobrio samo podredni zahtjev.
- 18 Benetton je podnio žalbu protiv te odluke. Rješenjem od 28. ožujka 1996. Gerechtshof (Žalbeni sud) je u bitnome odobrio glavni zahtjev.
- 19 Gerechtshof (Žalbeni sud) je zauzeo stajalište da članak 85. Ugovora čini odredbu koja se tiče javnog poretka u smislu članka 1065. stavka 1. točke (e) Zakona o parničnom postupku, čija povreda može dovesti do poništenja arbitražnog pravorijeka.
- 20 Međutim, Gerechtshof (Žalbeni sud) je smatrao da u postupku u kojem se od njega traži odgoda izvršenja on ne može ispitati je li djelomični konačni pravorijek, kao što je PFA, u skladu s člankom 1065. stavkom 1. točkom (e) Zakona o parničnom postupku, budući da Benetton nije podnio zahtjev za poništenje unutar tri mjeseca nakon podnošenja toga pravorijeka tajništvu Rechtbanka, kako nalaže članak 1064. stavak 3. Zakona o parničnom postupku.
- 21 Gerechtshof (Žalbeni sud) je unatoč tome smatrao da može ispitati FAA u vezi s člankom 1065. stavkom 1. točkom (e), osobito u pogledu učinka članka 85. stavaka 1. i 2. Ugovora na ocjenu štete, budući da bi prema njegovom mišljenju odobrenje naknade štete proizašle iz nezakonitog raskida ugovora o licencijski dovelo do izvršenja tog ugovora, iako je on barem djelomično ništetan na temelju članka 85. stavaka 1. i 2. Ugovora. Predmetni je ugovor omogućavao strankama provedbu dogovora o podjeli tržišta, budući da Eco Swiss više nije mogao prodavati ručne i druge satove u Italiji, a Bulova u drugim zemljama koje su tada bile države članice Zajednice. Kako priznaju Benetton i Eco Swiss, ugovor o licencijski nije bio prijavljen Komisiji te nije obuhvaćen skupnim izuzećem.

- 22 Gerechtshof (Žalbeni sud) je smatrao da se u postupku kojim se traži poništenje moglo presuditi da je FAA u suprotnosti s javnim poretkom, te je stoga odlučio odobriti zahtjev za odgodu u mjeri u kojoj se odnosi na FAA.
- 23 Eco Swiss je pokrenuo postupak pred Hoge Raad (Vrhovni sud) protiv odluke Gerechtshofa (Žalbeni sud), a Benetton je podnio protužalbu.
- 24 Hoge Raad (Vrhovni sud) naglašava da je arbitražni pravorijek u suprotnosti s javnim poretkom u smislu članka 1065. stavka 1. točke (e) Zakona o parničnom postupku samo ako su njegovi uvjeti odnosno izvršenje u sukobu s obvezujućim pravilom koje je po svojoj naravi toliko temeljno da nikakva ograničenja postupovne prirode ne mogu spriječiti primjenu toga pravila. On navodi da se u nizozemskom pravu sama činjenica da se zbog uvjeta ili izvršenja arbitražnog pravorijeka ne primjenjuje zabrana utvrđena pravom tržišnog natjecanja općenito ne smatra suprotnom javnom poretku.
- 25 Međutim, pozivajući se na presudu od 14. prosinca 1995., Van Schijndel i Van Veen (C-430/93 i C-431/93, Zb., str. I-4705.), Hoge Raad (Vrhovni sud) se pita vrijedi li to i kada je riječ o odredbi Zajednice, kao što je to slučaj u predmetu u kojem postupka. Hoge Raad (Vrhovni sud) iz te presude zaključuje da članak 85. ne treba smatrati obvezujućim pravilom koje je po svojoj naravi toliko temeljno da nikakva ograničenja postupovne prirode ne bi trebala spriječiti njegovu primjenu.
- 26 Nadalje, budući da je nesporno da pitanje može li ugovor o licenciji biti ništetan s obzirom na članak 85. Ugovora nije postavljeno tijekom arbitražnog postupka, Hoge Raad (Vrhovni sud) smatra da bi arbitri izašli iz okvira spora da su razmatrali to pitanje i o njemu odlučili. U takvom bi slučaju njihov pravorijek bilo moguće poništiti na temelju članka 1065. stavka 1. točke (c) Zakona o parničnom postupku, jer se ne bi pridržavali svojeg opisa posla. Prema mišljenju Hoge Raada (Vrhovni sud), same stranke u postupku nisu više mogle postaviti pitanje moguće ništetnosti ugovora o licenciji po prvi puta u kontekstu postupka kojim se traži poništenje.
- 27 Sud koji je uputio zahtjev navodi da su takva postupovna pravila opravdana općim interesom za djelotvorno funkcioniranje arbitražnog postupka, te da njihova primjena nije ništa nepovoljnija za pravila prava Zajednice nego za pravila nacionalnog prava.
- 28 Ipak, Hoge Raad (Vrhovni sud) nije siguran mogu li se načela koja je Sud utvrdio u gore navedenoj presudi Van Schijndel i Van Veen primijeniti i na arbitre, osobito zbog toga što, u skladu s presudom od 23. ožujka 1982., Nordsee (102/81, Zb., str. 1095.), arbitražni sud osnovan na temelju ugovora privatnog prava bez uplitanja države ne treba smatrati sudom u smislu članka 177. Ugovora, te da on stoga ne može podnositi zahtjev za prethodnu odluku na temelju toga članka.
- 29 Hoge Raad (Vrhovni sud) pojašnjava da prema nizozemskom postupovnom pravu, ako su arbitri riješili dio spora privremenim pravorijekom koji ima značaj konačnog pravorijeka, taj pravorijek ima snagu pravomoćne sudske presude te, ako poništenje toga privremenog pravorijeka nije pravodobno zatraženo, načelo pravomoćne sudske presude ograničava mogućnost podnošenja zahtjeva za poništenje naknadnog arbitražnog pravorijeka koji se nadovezuje na privremeni pravorijek. Međutim, Hoge Raad (Vrhovni sud) nije siguran sprječava li pravo Zajednice da Gerechtshof (Žalbeni

sud) primijeni takvo postupovno pravilo u situaciji kao što je ona u ovom predmetu gdje se naknadni arbitražni pravorijek, čije je poništenje pravodobno zatraženo, nadovezuje na raniji arbitražni pravorijek.

30 U tim je okolnostima Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud u Nizozemskoj) odlučio prekinuti postupak i Sudu postaviti sljedeća prethodna pitanja:

- „1. U kojoj su mjeri po analogiji primjenjiva načela koja je Sud utvrdio u svojoj presudi od 14. prosinca 1995., Van Schijndel i Van Veen (C-430/93 i C-431/93, Zb., str. I-4705.) ako se u sporu koji se tiče privatnopravnog ugovora pokrenutom pred arbitrima a ne nacionalnim sudovima stranke ne pozivaju na članak 85. Ugovora o EZ-u, a arbitri u skladu s pravilima nacionalnog postupovnog prava, primjenjivima na njih, nemaju slobodu primijeniti te odredbe po službenoj dužnosti?
2. Ako nizozemski sud smatra da je arbitražni pravorijek zapravo u suprotnosti s člankom 85. Ugovora o EZ-u, mora li on na temelju toga i ne dovodeći u pitanje pravila nizozemskog postupovnog prava iz točaka 4.2. i 4.4. (prema kojima stranka može zahtijevati poništenje arbitražnog pravorijeka samo uz ograničeni broj razloga, jedan od kojih je da je pravorijek u suprotnosti s javnim poretkom, što u pravilu ne obuhvaća činjenicu da zbog uvjeta ili izvršenja arbitražnog pravorijeka zabrana utvrđena pravom tržišnog natjecanja nema učinka), dopustiti zahtjev za poništenje toga pravorijeka ako zahtjev u ostalom dijelu ispunjava zakonske uvjete?
3. Ne dovodeći u pitanje pravila nizozemskog postupovnog prava iz gore navedene točke 4.5. [prema kojima arbitri ne smiju prelaziti okvire spora te se moraju pridržavati svojeg opisa posla], treba li sud također dopustiti takav zahtjev ako je pitanje primjenjivosti članka 85. Ugovora o EZ-u ostalo izvan okvira spora u arbitražnom postupku, te arbitri stoga o njemu nisu odlučivali?
4. Nalaže li pravo Zajednice da se ne primjenjuju pravila nizozemskog postupovnog prava iz gore navedene točke 5.3. (prema kojima privremeni arbitražni pravorijek, koji ima značaj konačnog pravorijeka, stječe snagu pravomoćne sudske presude te je protiv njega moguće podnijeti tužbu samo u roku od tri mjeseca od podnošenja pravorijeka tajništvu Rechtbanka) ako je to nužno kako bi se u postupku u kojem se zahtijeva poništenje naknadnog arbitražnog pravorijeka ispitalo je li ugovor, koji privremeni arbitražni pravorijek sa snagom pravomoćne sudske presude smatra pravno valjanim, ipak ništetan jer je u suprotnosti s člankom 85. Ugovora o EZ-u?
5. Odnosno, u slučaju kao što je onaj opisan u četvrtom pitanju, je li nužno suzdržati se od primjene pravila da, u mjeri u kojoj privremeni arbitražni pravorijek ima značaj konačnog pravorijeka, poništenje toga pravorijeka ne može biti zatraženo usporedno s poništenjem naknadnog arbitražnog pravorijeka?”

Drugo pitanje

- 31 Svojim drugim pitanjem, koje valja najprije ispitati, sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita mora li nacionalni sud, kojem je podnesen zahtjev za poništenje arbitražnog pravorijeka, odobriti takav zahtjev ako je po njegovom mišljenju taj pravorijek zapravo u suprotnosti s člankom 85. Ugovora, iako prema nacionalnim postupovnim pravilima on može odobriti takav zahtjev samo uz ograničeni broj razloga, jedan od kojih je nedosljednost u odnosu na javni poredak, a koji se u pravilu, u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom, ne iznosi iz samog razloga što zbog uvjeta ili izvršenja arbitražnog pravorijeka zabrana utvrđena nacionalnim pravom tržišnog natjecanja nema učinka.
- 32 Prije svega valja skrenuti pozornost na to da, ako su pitanja prava Zajednice postavljena u arbitraži dogovorenoj u ugovoru, redovni ih sudovi mogu razmatrati, osobito u okviru preispitivanja arbitražnog pravorijeka koje može biti više ili manje opsežno ovisno o okolnostima, a koje su obvezni izvršiti u slučaju tužbe kojom se traži ukidanje pravorijeka, dopuštenje za njegovo izvršenje, odnosno bilo kojeg drugog oblika tužbe ili preispitivanja koji je predviđen mjerodavnim nacionalnim zakonodavstvom (vidjeti gore navedenu presudu Nordsee, t. 14.).
- 33 U točki 15. gore navedene presude Nordsee Sud je dodao da je na nacionalnim sudovima da provjere je li nužno da oni Sudu upute prethodna pitanja na temelju članka 177. Ugovora kako bi dobili tumačenje ili ocjenu valjanosti odredaba prava Zajednice koje im mogu biti potrebne pri preispitivanju arbitražnog pravorijeka.
- 34 U tom je smislu Sud u točkama 10. do 12. te presude smatrao da arbitražni sud osnovan na temelju ugovora između stranaka nije „sud države članice” u smislu članka 177. Ugovora, jer stranke nemaju ni pravnu ni činjeničnu obvezu uputiti svoje sporove na arbitražu, a javna tijela predmetnih država članica nisu uključena u odlučivanje da se ide na arbitražu, niti su obvezna po službenoj dužnosti uključiti se u postupak pred arbitrom.
- 35 Nadalje, u interesu učinkovitog arbitražnog postupka preispitivanje arbitražnog pravorijeka trebalo bi opsegom biti ograničeno, a poništenje ili odbijanje priznavanja pravorijeka trebalo bi biti moguće samo u iznimnim okolnostima.
- 36 Međutim, u skladu s člankom 3. točkom (g) Ugovora o EZ-u (koji je nakon izmjena, postao članak 3. stavak 1. točka (g) UEZ-a), članak 85. Ugovora čini temeljnu odredbu koja je ključna za ostvarenje zadaća povjerenih Zajednici, a osobito za funkcioniranje unutarnjeg tržišta. Važnost takve odredbe ponukala je tvorce Ugovora da u članku 85. stavku 2. Ugovora izriječno predvide da su svi sporazumi ili odluke zabranjeni u skladu s tim člankom automatski ništetni.
- 37 Slijedi da nacionalni sud, ako mu nacionalna postupovna pravila nalažu da odobri zahtjev za poništenje arbitražnog pravorijeka, tamo gdje se takav zahtjev temelji na nepoštovanju nacionalnih pravila javnog poretka, mora odobriti takav zahtjev i kada se on temelji na nepoštovanju zabrane utvrđene u članku 85. stavku 1. Ugovora.
- 38 Na taj zaključak ne utječe činjenica da Njujorška konvencija o priznanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka od 10. lipnja 1958., koja je ratificirana u svim državama članicama, predviđa da priznanje i izvršenje arbitražnog pravorijeka može biti odbijeno samo zbog određenih posebnih razloga, i to ako pravorijek nije obuhvaćen

uvjetima pokretanja arbitraže odnosno prelazi njezine okvire, ako pravorijek nije obvezujući za stranke, odnosno ako bi priznanje ili izvršenje pravorijeka bilo u suprotnosti s javnim poretom zemlje u kojoj se takvo priznanje i izvršenje zahtijeva (članak V. stavak 1. točke (c) i (e), kao i stavak 2. točka (b) Njujorške konvencije).

- 39 Zbog razloga navedenih u točki 36., odredbe članka 85. Ugovora moguće je smatrati pitanjem javnog poretka u smislu Njujorške konvencije.
- 40 Konačno, važno je podsjetiti da arbitri, kao što je pojašnjeno u točki 34., za razliku od nacionalnih sudova, nemaju mogućnost od ovog Suda zahtijevati prethodnu odluku o pitanjima tumačenja prava Zajednice. Međutim, razvidno je da je u interesu pravnog poretka Zajednice, kako bi se u budućnosti spriječile razlike u tumačenju, da svaka odredba prava Zajednice bude tumačena jednoobrazno, bez obzira na okolnosti u kojima se treba primijeniti (presuda od 25. lipnja 1992., Federconsorzi, C-88/91, Zb., str. I-4035., t. 7.). Iz toga slijedi da u okolnostima ovog predmeta, za razliku od gore navedene presude Van Schijndel i Van Veen, pravo Zajednice nalaže da pitanja tumačenja zabrane utvrđene u članku 85. stavku 1. Ugovora podliježu ispitivanju nacionalnih sudova kada se od njih zahtijeva da utvrde valjanost arbitražnog pravorijeka, te da postoji mogućnost da ta pitanja prema potrebi budu upućena Sudu.
- 41 S obzirom na navedeno, na drugo pitanje valja odgovoriti da nacionalni sud kojem je podnesen zahtjev za poništenje arbitražnog pravorijeka mora odobriti taj zahtjev ako smatra da je predmetni pravorijek u suprotnosti s člankom 85. Ugovora, i to ako nacionalna postupovna pravila tom sudu nalažu da odobri zahtjev za poništenje na temelju nepoštovanja nacionalnih pravila javnog poretka.

Prvo i treće pitanje

- 42 S obzirom na odgovor na drugo pitanje, nije potrebno odgovarati na prvo i treće pitanje.

Četvrto i peto pitanje

- 43 Svojim četvrtim i petim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, nacionalni sud u bitnome pita nalaže li pravo Zajednice da se ne primjenjuju nacionalna postupovna pravila prema kojima privremeni arbitražni pravorijek, koji ima značaj konačnog pravorijeka, a protiv kojega nije podnesena tužba za poništenje unutar propisanog roka, stječe snagu pravomoćne sudske presude te više ne može biti pobijan naknadnim arbitražnim pravorijekom, čak i ako je to nužno kako bi se u postupku kojim se traži poništenje naknadnog pravorijeka ispitalo je li ugovor, koji privremeni arbitražni pravorijek smatra pravno valjanim, ipak ništetan na temelju članka 85. Ugovora.
- 44 Valja napomenuti da se u skladu s mjerodavnim nacionalnim postupovnim pravilima tužba za poništenje privremenog arbitražnog pravorijeka, koji ima značaj konačnog pravorijeka, može podnijeti u roku od tri mjeseca od podnošenja toga pravorijeka tajništvu nadležnog suda.
- 45 Taj rok, koji ne izgleda prekratko u usporedbi s rokovima propisanim u pravnim sustavima ostalih država članica, ostvarenje prava povjerenih pravom Zajednice ne čini pretjerano teškim ili praktički nemogućim.

- 46 Osim toga važno je naglasiti da su nakon isteka toga razdoblja nacionalna postupovna pravila koja ograničavaju mogućnost podnošenja zahtjeva za poništenje naknadnog arbitražnog pravorijeka koji se nadovezuje na privremeni arbitražni pravorijek sa značajem konačnog pravorijeka jer je stekao snagu pravomoćne sudske presude, opravdana načelima na kojima se temelji nacionalni pravni sustav, kao što je načelo pravne sigurnosti i prihvaćanja pravomoćne sudske presude kao izraza toga načela.
- 47 U tim okolnostima pravo Zajednice ne nalaže nacionalnom sudu da ne primjenjuje takva pravila, čak i ako je to nužno kako bi se u okviru postupka u kojem se zahtijeva poništenje naknadnog arbitražnog pravorijeka ispitalo je li ugovor koji privremeni arbitražni pravorijek smatra pravno valjanim ipak ništetan jer je u suprotnosti s člankom 85. Ugovora.
- 48 Zbog toga na četvrto i peto pitanje valja odgovoriti da pravo Zajednice ne nalaže nacionalnom sudu da ne primjenjuje nacionalna postupovna pravila prema kojima privremeni arbitražni pravorijek, koji ima značaj konačnog pravorijeka, a protiv kojega nije podnesena tužba za poništenje unutar propisanog roka, stječe snagu pravomoćne sudske presude te više ne može biti pobijan naknadnim arbitražnim pravorijekom, čak i ako je to nužno kako bi se u postupku kojim se zahtijeva poništenje naknadnog arbitražnog pravorijeka ispitalo je li ugovor koji privremeni arbitražni pravorijek smatra pravno valjanim ipak ništetan jer je u suprotnosti s člankom 85. Ugovora.

Troškovi

- 49 Troškovi nizozemske, francuske i talijanske vlade, vlade Ujedinjene Kraljevine, kao i troškovi Komisije, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenoga, Sud, povodom pitanja koja mu je Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske) uputio rješenjem od 21. ožujka 1997., odlučuje:

- 1. Nacionalni sud, kojem je podnesen zahtjev za poništenje arbitražnog pravorijeka, mora odobriti taj zahtjev ako smatra da je predmetni pravorijek u suprotnosti s člankom 85. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 81. UEZ-a), i to ako nacionalna postupovna pravila tom sudu nalažu da odobri zahtjev za poništenje na temelju nepoštovanja nacionalnih pravila javnog poretka.**
- 2. Pravo Zajednice ne nalaže nacionalnom sudu da ne primjenjuje nacionalna postupovna pravila prema kojima privremeni arbitražni pravorijek, koji ima značaj konačnog pravorijeka, a protiv kojega nije podnesena tužba za poništenje unutar propisanog roka, stječe snagu pravomoćne sudske presude te više ne može biti pobijan naknadnim arbitražnim pravorijekom, čak i ako je to nužno kako bi se u postupku u kojem se zahtijeva poništenje naknadnog arbitražnog pravorijeka ispitalo je li ugovor koji privremeni arbitražni pravorijek smatra pravno valjanim ipak ništetan jer je u suprotnosti s člankom 85. Ugovora.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 1. lipnja 1999.

[Potpisi]

*Jezik postupka: nizozemski

RADNI PRIJEVOD